

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
AEGEAN REGION CHAMBER OF INDUSTRY

AYLIK EKONOMİ BÜLTENİ

EKİM 2019

Sayı 78

İçindekiler

Yönetici Özeti-Küresel Ekonomi	1
Yönetici Özeti-Türkiye Ekonomisi	2
Küresel Ekonomideki Gelişmeler	3
Dünya Ekonomisi	3
ABD	4
EURO BÖLGESİ-AB	4
Almanya	5
İngiltere	5
Japonya	6
Çin	7
Hindistan	7
Güney Kore	8
Brezilya	8
Rusya	9
İmalat PMI İncelemesi - Eylül 2019	10
Döviz Kurları İncelemesi - Eylül 2019	11
Teknoloji Gündemi	12
Türkiye'deki Güncel Ekonomik Gelişmeler	13
Enflasyon-Eylül 2019	13
Sanayi Üretim Endeksi-Ağustos 2019	14
Hane Halkı İşgücü Verileri-Temmuz 2019	15
Kapasite Kullanım Oranı-Eylül 2019	16
Ödemeler Dengesi-Ağustos 2019	17
Güven Endeksleri ve Bütçe	18
Dış Ticaret Verileri-Ağustos 2019	19
Temel Ekonomik Göstergeler Tablosu: Türkiye	20
Temel Ekonomik Göstergeler Tablosu: İzmir	21
Ülke İncelemeleri 46: Hollanda	22

YÖNETİCİ ÖZETİ KÜRESEL EKONOMİ

- **ABD ile Çin** arasında devam eden **ticaret müzakerelerinde sağlanan ilerleme**, küresel piyasalarda olumlu yankı buldu. Bunun etkisiyle, ABD'de Dow Jones ve S&P 500 endekslerinde artış kaydedildi.
- ABD'de işsizlik Eylül'de **%3,5 ile son 50 yılın en düşük seviyesinde** gerçekleşti. İstihdam piyasalarındaki güçlü görünümün seyrini sürdürmesi bekleniyor.
- **ABD ve Japonya**, bazı tarım ve sanayi ürünlerinde gümrük tarifelerinin düşürülmesini öngören **ticaret anlaşmasında** imzaya vardı. Anlaşma 1 Ocak 2020'de yürürlüğe girecek.
- Dünya Bankası yayınladığı güncel raporda, **Avrupa ve Orta Asya bölgesinde ekonomik büyümenin yavaşlamakta olduğunu** ve bunun bölgenin en büyük iki ekonomisi olan **Rusya ile Türkiye'deki yavaşlamadan kaynaklandığını** belirtti. Bölgedeki geri kalan ülkelerde ise güçlü bir büyüme gerçekleşeceği öngörülüyor.
- **Euro Bölgesi ortak bütçesi** oluşturulmasına yönelik çalışmalara hız kazandırılıyor. Euro'nun zarar görme ihtimaline karşı yeni bir dayanak noktası olması beklenen ortak bütçenin, yönetim ve finansmanı ile ilgili **bütün kritik unsurları üzerinde anlaşma sağlandığı** bildirildi.
- AB'nin lokomotif ekonomisi Almanya'da **imalat PMI Endeksi'nin Eylül'de son 10 yılın en düşük düzeyinde gerçekleşmesiyle**, resesyon ihtimali güçlendi.
- Ticaret savaşları, **Çin'in makro ekonomik verilerini olumsuz etkilemeye** devam ediyor. Eylül ayında, yıllık bazda ihracat %3,2 ithalat ise %8,5 gibi **keskin bir daralma** kaydetti.
- **Güney Kore**, dış ticaret hacmine zarar veren **Japonya ile süregelen gerginliği azaltma yönünde çaba** gösteriyor. İki ülke Dünya Ticaret Örgütü nezdinde bir araya geldi ancak, gerginliklerin sonlandırılmasına yönelik ortak bir çözüm henüz geliştirilemedi.
- Hindistan Finans Bakanlığı, **mevcut küresel konjonktürdeki olumsuzluklara rağmen Hindistan ekonomisinin güçlü bir altyapıya sahip olduğunu** ve ekonominin yüksek büyüme kaydetmeye devam edeceğini açıkladı.
- Ekonomiye dair değerlendirmelerde bulunan **Brezilya Merkez Bankası**, ülkenin son deneyimlediği **resesyondan yeterince ders çıkardığını ve bu kez büyümenin sürdürülebilir olacağını** belirtti.
- **Rusya'da tüketici enflasyonu** Eylül'de Merkez Bankası'nın hedef oran olarak belirlediği **%4'e** geriledi. Rusya Merkez Bankası'ndan yeni faiz indirimleri gelmesi halinde, enflasyon daha da düşebilir.

YÖNETİCİ ÖZETİ TÜRKİYE EKONOMİSİ

- **Enflasyon Oranı;** 2019 yılı Eylül ayında yıllık TÜFE'de %9,26, Yİ-ÜFE'de %2,45 oranında gerçekleşti. Bir önceki aya göre; TÜFE'de %0,99 oranında ve Yİ-ÜFE'de %0,13 oranında artış yaşandı.
- **İşsizlik Oranı;** 2019 yılı Temmuz ayında geçen yılın aynı ayına göre, 3,1 puan artarak %13,9 oranında gerçekleşti. İstihdamda 748 bin kişi azalırken, işsiz sayısı 1 milyon 65 bin kişi arttı. Genç nüfusta işsizlik oranı %27,1 seviyesine yükseldi.
- **Sanayi Üretim Endeksi;** 2019 yılı Ağustos ayında yıllık bazda %3,6 oranında azaldı. 2019 yılı Eylül ayında **Kapasite Kullanımı** bir önceki aya göre, 0,3 puan azalarak %76,3 oranına geriledi.
- **Dış Ticaret Açığı;** 2019 yılı Ağustos ayında geçen yılın aynı ayına göre; %1,2 oranında artarak 2,5 milyar Dolara yükseldi. Aynı dönemde; ihracat %1,6 oranında artarak 12,5 milyar Dolar, ithalat da %1,5 oranında artarak 15 milyar Dolar olarak gerçekleşti.
- **Cari İşlemler Dengesi;** 2019 yılı Ağustos ayında, piyasa beklentilerinin biraz altında 2,6 milyar Dolar olarak kaydedildi.
- **Bütçe;** 2019 yılı Ocak-Eylül döneminde 85,8 milyar TL açık verdi. Aynı dönemde bütçe gelirleri %19,6 oranında artarak 653,8 milyar TL, bütçe giderleri ise %22,5 oranında artarak 739,6 milyar TL gerçekleşti.
- **Güven Endeksleri;** 2019 yılı Eylül ayında, bir önceki aya göre, Reel Kesim Güven Endeksi %3,6 azalarak 98,8 seviyesine, Tüketici Güven Endeksi %4,3 azalarak 55,8 seviyesine ve Ekonomi Güven Endeksi %1,3 azalarak 86 seviyesine geriledi.
- **PMI ve CDS;** 2019 yılı Eylül ayında İmalat Sanayi Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI) 50,0 düzeyinde gerçekleşti. Eylül ayında CDS ortalama 377,35 seviyelerinde gerçekleşirken; 18 Ekim 2019 tarihi itibarıyla 380,72'ye kadar yükseldi.
- **Faiz Oranı;** Türkiye Cumhuriyet Merkezi Bankası Para Politikası Kurulu, bir hafta vadeli repo ihale faiz oranını 325 baz puan düşürerek %19,75'ten %16,50'ye çekti.

KÜRESEL EKONOMİDEKİ GELİŞMELER

DÜNYA EKONOMİSİ

Küresel piyasalarda kısa vadeli ve konjonktürel olayların etkisiyle, iyimser bir atmosfer oluştu. Özellikle, ABD ile Çin arasında devam eden ticaret müzakerelerinde sağlanan ilerleme ve pozitif eğilim, küresel ekonomiye dair olumsuz tabloda yumuşuma sinyalleri verilmesini sağladı. Olumlu gelişmelerin etkisiyle, ABD'de Dow Jones ve S&P 500 endekslerinde artış kaydedilmesi dikkat çekti. Diğer taraftan, İngiltere'nin AB'den anlaşmalı şekilde ayrılacağına yönelik bazı işaretler de piyasalarda olumlu karşılandı.

Ancak yine de, uzmanlar tarafından söz konusu iyileşmenin kısa vadeli olabileceği ve politik belirsizliklerin baskın gelmesi halinde küresel ekonomideki olumsuz görünümün uzun vadelere yayılabileceği dile getiriliyor. Bu açıdan, küresel resesyon riski, henüz gündemden çıkarılmış bir başlık değil.

Dünya Bankası yayınladığı güncel raporda, Avrupa ve Orta Asya bölgesinde ekonomik büyümenin yavaşlamakta olduğunu belirtti. Söz konusu tahminin, bölgenin en büyük iki ekonomisi olan Rusya Federasyonu ve Türkiye'deki yavaşlamadan kaynaklandığını belirten Dünya Bankası, bölgedeki geri kalan ülkelerde ise sağlam bir büyüme gerçekleşeceğini öngörüyor.

ABD

ABD ve Çin arasında yürütülen müzakerelerin ilk etabında, ABD'nin Çin'den ithal ettiği teknoloji ürünlerine getirmeyi planladığı tarife artışını, erteleme kararı aldığını açıkladı. Söz konusu karar, 15 Ekim'de yürürlüğe girmesi planlanan, Çin'den ithal edilen toplam 250 milyar Dolar'lık ürün kalemine ek gümrük vergisi getirilmesini içeriyordu ve kararın 15 Ekim'de yürürlüğe girmesi planlanıyordu.

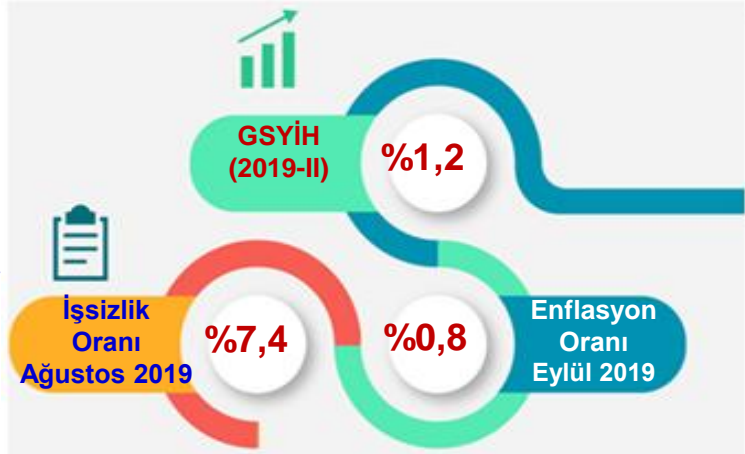

ABD Çalışma Bakanlığı, tarım dışı istihdamın Eylül ayında 136 bin arttığını ve işsizlik oranının %3,5'e gerilediğini açıkladı. Böylece ABD'de işsizlik son 50 yılın en düşük seviyesinde gerçekleşti. İstihdam piyasalarındaki güçlü görünüm, son aylarda resesyon ihtimali dile getirilen ABD ekonomisi için bir diğer olumlu gelişme olarak kayda geçti.

EURO BÖLGESİ - AB

Euro Bölgesi'ne dair belirsizlikler devam ederken, Euro Grubu Başkanı Mario Centeno, Euro Bölgesi ortak bütçesi kurulmasına dair sürdürülen çalışmalar hakkında açıklamalarda bulundu. Açıklamaya göre, Euro Bölgesi bütçe enstrümanının yönetim ve finansmanı ile ilgili bütün kritik unsurlar üzerinde anlaşma sağlandığı bildirildi. Böylece, Euro Bölgesi bütçesinin yakın zamanda uygulamaya konabileceği anlaşılıyor. Ortak bütçenin, özellikle ticaret savaşları gibi etkenlerle Euro'nun zarar görme ihtimaline karşı yeni bir dayanak noktası olması bekleniyor.

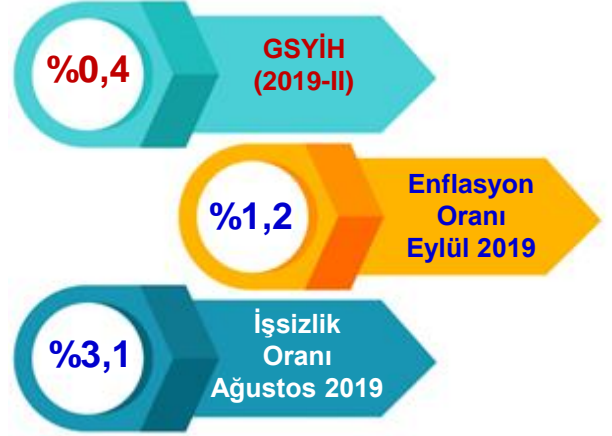

Euro Bölgesi'nde sanayi üretimi Ağustos'ta aylık bazda %0,4 artmasına karşın, yıllık bazda %2,8 düşüş kaydetti. Bölge genelindeki olumsuz görünüm ve belirsizlikler, sanayi üretiminde kısa vadede geçici iyileşmeler sağlayabilse de, yıllık bazda ve uzun vadede düşüş eğilimi gözleniyor.

ALMANYA

Son dönemlerde olumsuz bir ekonomik görünüm sergileyen Almanya'da, resesyon ihtimali güçleniyor. Ağustos'ta 43,5 düzeyinde olan imalat sanayi PMI, Eylül'de daha da gerileyerek 41,7'ye kadar düştü. Böylece endeks, son 10 yılın en düşük düzeyine indi. Düşüşün ana kaynaklarını ise, üretim ve yeni siparişlerdeki daralma oluşturdu. Özellikle yeni siparişlerdeki düşüş eğilimi endişeye sebep oluyor. Üretimdeki daralma doğrultusunda, ortaya çıkan şiddetli istihdam kayıplarının tüketici güvenine de zarar verebileceği ifade ediliyor.

Ekonomideki bir diğer olumsuz görünüm ise, şirket iflaslarının artması oldu. Almanya Federal İstatistik Ofisi yaptığı açıklamada, Temmuz ayında yıllık bazda %0,2 artışla, 1.644 şirketin iflas ettiğini bildirdi. İflaslardan en çok inşaat ve motorlu taşıtların bakım ve onarımı sektörleri etkilenirken, iflas talepleriyle ilgili alacaklılara ödenmesi öngörülen borç, bir yıl önce 1,1 milyar Euro iken, bu yıl 2,8 milyar Euro düzeyinde gerçekleşti.

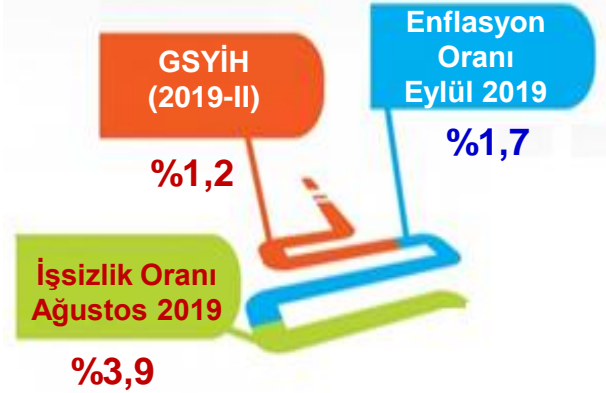
İNGİLTERE

Brexit süreci, değişken ve belirsiz seyrini sürdürüyor. İngiltere'nin AB'den ayrılmasında anlaşmaya varılabileceği ihtimali, İngiltere ve AB piyasalarında olumlu karşılandı. Söz konusu olumlu atmosferin etkisiyle, Sterlin iki gün boyunca dikkat çekici bir artış sergiledi. Ancak, hemen ardından AB müzakerecilerinin İngiltere'nin anlaşma temellerinin yeterince iyi olmadığını belirtmesi sebebiyle, Sterlin önemli piyasa paralarının tamamı karşısında tekrar geriledi.

İngiltere Mali Araştırmalar Enstitüsü (IFS), Brexit'e dair değerlendirmelerde bulunarak AB'den anlaşmasız şekilde bir ayrılma halinde İngiltere'nin kamu borcunu son 50 yılın en yüksek seviyesine çıkarabileceğini duyurdu. Kurum diğer taraftan kamu borçlanma ihtiyacının da yılda 100 milyar Sterlin'e kadar yükselebileceği, bunun da milli gelirin %90'ı düzeyine eşit olduğunu belirtti. Ekonominin yaklaşık %80'inin temsil eden hizmet sektöründe Eylül ayında daralma yaşanması, resesyon ihtimalinin güçlendiği şeklinde yorumlandı.

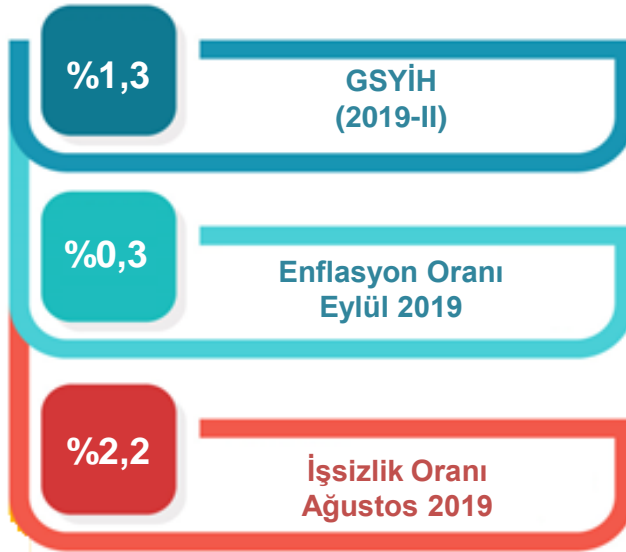
Ancak, son gelişmeler doğrultusunda, 17 Ekim itibarıyla AB ile İngiltere'nin Brexit konusunda anlaşmanın sağlandığının açıklamaları, gelecek aylarda ekonomik tablonun düzelmesini sağlayabilir.

JAPONYA

Japonya ve ABD, bazı tarım ve sanayi ürünlerinde gümrük tarifelerinin düşürülmesini öngören ticaret anlaşmasında imzaya vardı. Anlaşma kapsamında, karşılıklı olarak ihraç edilen bazı tarım, gıda ve sanayi ürünleri için uygulanan gümrük vergilerinin düşürüleceği açıklandı. ABD-Çin ve ABD-Güney Kore ticaret savaşlarının gündemde olduğu bir dönemde imzalanan anlaşma, iki ülke parlamentoları tarafından onaylanmasının ardından 1 Ocak 2020'de yürürlüğe girecek.

Japonya'da ekonomik gidişatın en önemli göstergelerinden olan çekirdek tüketici enflasyonu Eylül'de son iki yılın en düşük değerini alarak %0,3 artış kaydetti. Tüketici talebindeki zayıflık, firmaların ürün ücretlerinde artış yapmalarını engelliyor. Bununla birlikte, enerji sektöründe, elektrik ve gaz fiyatlarındaki düşüşler de, enflasyonu aşağı çeken bir diğer etken oldu.

➤ Ülkelerin çeyrekler itibariyle verilen büyüme oranları, bir önceki yılın aynı dönemine göre baz alınmıştır.

GELİŞMEKTE OLAN EKONOMİLER

ÇİN

Çin ve ABD ticaret savaşlarında ateşkes olarak kabul edilen yumuşama sinyali, Çin piyasaları ve kurumları tarafından olumlu bir havayla karşılandı. Çin Dışişleri Bakanlığı, ticaret müzakerelerinde orta yol bulunmasını ve tartışmaların karşılıklı saygı çerçevesinde çözülmesini umduklarını bildirdi. Çin, diğer taraftan ABD ile ikili ticari ve ekonomik ilişkilerin sağlıklı ve istikrarlı gelişmesini temenni ettiklerini de vurguladı.

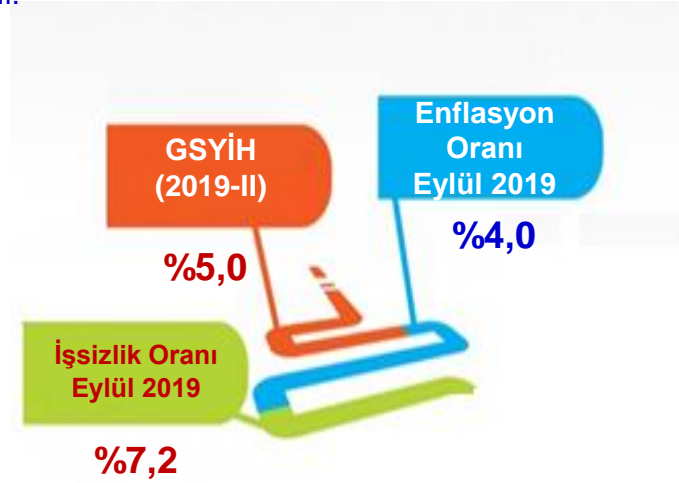

Ticaret savaşları, ekonomik veriler üzerindeki olumsuz etkisini sürdürüyor. Eylül ayında, yıllık bazda ihracat %3,2 ithalat ise %8,5 gibi keskin bir daralma kaydetti. Daralma özellikle hava araçları, gıda ürünleri ve akıllı telefon parçalarına yönelik talep azalışından kaynaklandı.

HİNDİSTAN

Hindistan'da çekirdek tüketici enflasyonu, Ağustos'taki artış eğilimini sürdürerek Eylül'de %4 yükseliş kaydetti. Aynı dönemde perakendeci enflasyonu da aynı şekilde %4 artış kaydetti. Enflasyon, beklentilerin bir miktar üzerinde gerçekleşmiş olsa da, Merkez Bankası'nın %4 enflasyon oranının içinde kaldığı görüldü.

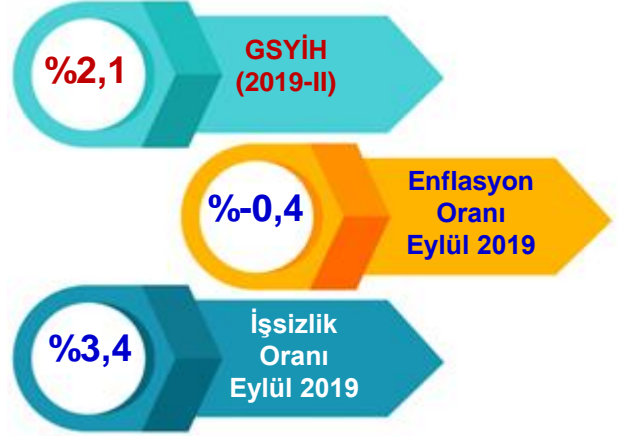
Hindistan Finans Bakanlığı, mevcut küresel konjonktürdeki olumsuzluklara rağmen Hindistan ekonomisinin güçlü bir altyapıya sahip olduğunu ve ekonominin olumsuzluklardan fazla etkilenmeyeceğinin öngörüldüğünü açıkladı. 2024-25 mali yılında Hindistan'ın 5 trilyon Dolarlık bir ekonomi olması hedefinin yineleyen Bakanlık, ülkeye daha fazla yatırım çekilmesi için yeni stratejilerin uygulamaya alınacağını bildirdi.

GÜNEY KORE

Güney Kore'de ihracat Eylül ayında yıllık bazda %11,7 gibi ciddi bir azalış kaydetti. Özellikle ülkenin önemli üretim kalemlerinden biri olan yarı iletkenlerdeki %31,5 oranındaki azalış dikkat çekti. Azalıştaki temel etkenler, küresel ticaret savaşlarıyla birlikte, Japonya ile son zamanlarda gündeme gelen gerginlik oldu.

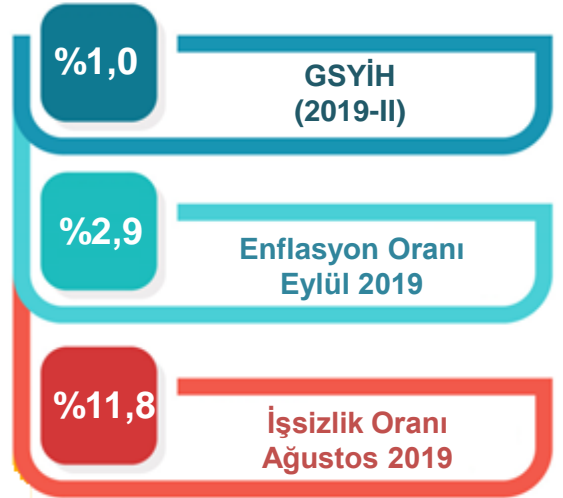
Verilerin olumsuz gidişatı sebebiyle ticaret savaşlarının ve diğer bölgesel ekonomik belirsizliklerin etkisini azaltmaya yönelik yeni çözümler geliştirmeye çabalıyor. Japonya ile Dünya Ticaret Örgütü nezdinde bir araya gelen Güney Kore, iki ülke arasındaki ticari gerginlerin sonlandırılmasına yönelik ortak bir yol arıyor. Ancak, mevcut tabloda henüz somut bir çözüme ulaşılmadı.

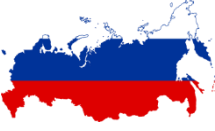
Diğer taraftan çözüm arayışlarının bir parçası olarak Hükümet, özellikle yerli firmalarda yeni teknolojilerin desteklenmesine yönelik bir takım yeni düzenlemelere gidileceğini açıkladı. Söz konusu düzenlemeler, firmaların daha kolay borçlanabilmesini ve ihracatçılara dijital platform kurulması gibi yenilikleri kapsıyor

BREZİLYA

Brezilya Altyapı Bakanlığı, küresel faiz indirim eğiliminin Brezilya'nın altyapısının geliştirilmesi için çok önemli bir fırsat olduğunu belirtti. Bakanlık, söz konusu fırsatın olumlu yönde değerlendirilmesi ve akılcı yatırımlar için kullanılması gerektiğini bildirdi. Özellikle politik kutuplaşma, küresel belirsizlikler ve yaşanan nüfusun getirdiği yükü uğraşan ekonomi için, yeni altyapı yatırımlarının desteklenmesi büyük önem taşıyor.

Brezilya Merkez Bankası, ekonomiye dair değerlendirmelerde bulunarak, Brezilya'nın son deneyimlediği resesyondan yeterince ders çıkardığını ve bu kez büyümenin sürdürülebilir kılınacağını belirtti. Merkez Bankası'nın öngörülerine göre GSYİH 2019'da %0,9, 2020'de ise %1,8 artış kaydedecek.

RUSYA

Rusya ve Suudi Arabistan; enerji, ekonomi ve strateji alanlarındaki işbirliğini giderek daha çok güçlendiriyor. İki ülke arasında yakın zamanda kurulan Ekonomik Konsey kapsamında değerlendirmelerde bulunan Rusya Devlet Başkanı Putin, Suudi Arabistan'ın en önemli ekonomik partnerlerinden biri olduğunu ve iki ülke arasındaki işbirliğinin farklı sektörlerde geliştirileceğini belirtti. Söz konusu gelişme, Ortadoğu ve Rusya ilişkileri bağlamında ekonomik olduğu kadar politik etkilere de sebep olabilir.

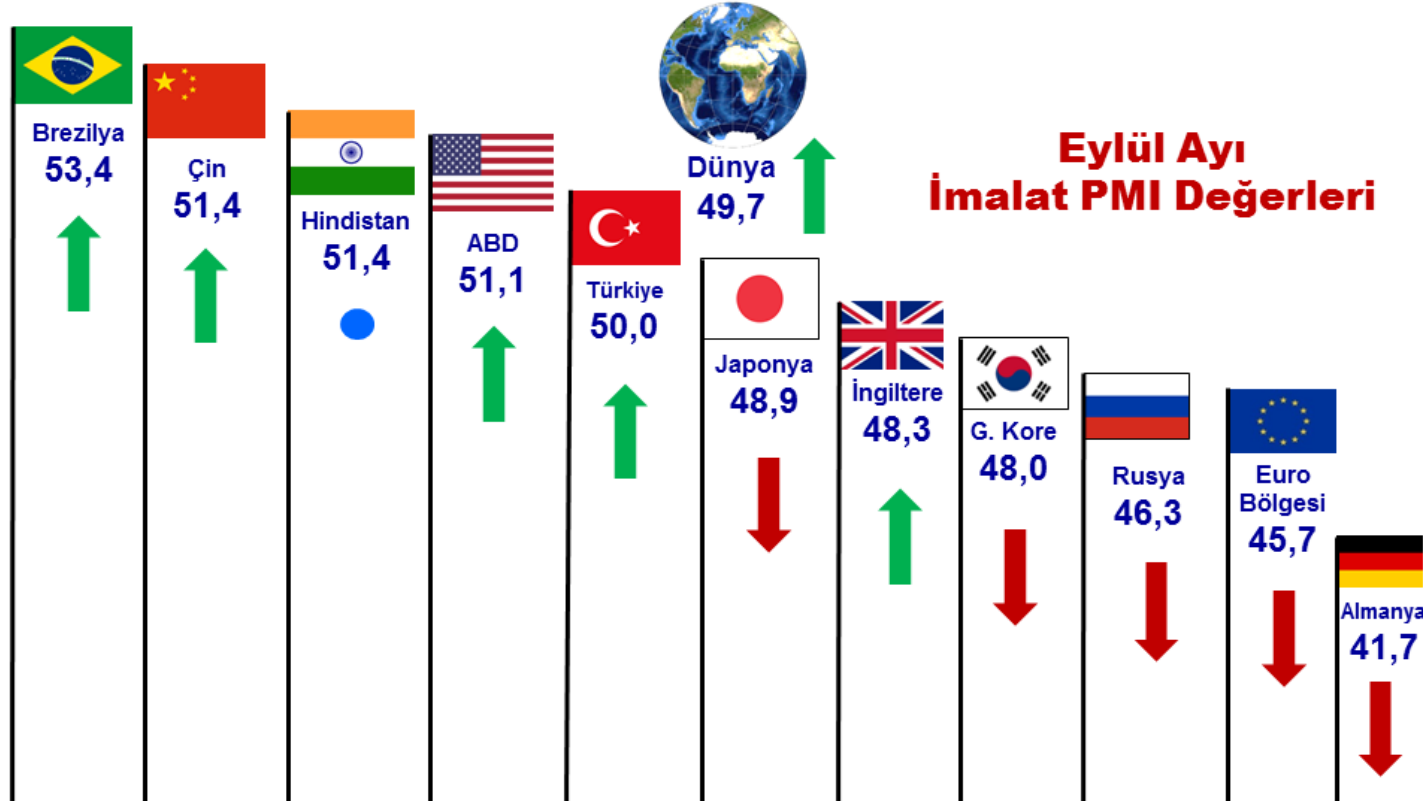
Rusya'da tüketici enflasyonu Eylül'de Merkez Bankası'nın hedef oran olarak belirlediği %4'e geriledi. Beklentilere uygun olarak gerçekleşen enflasyon oranı, gelecek aylarda Merkez Bankası tarafından yeni faiz indirimleri yapılması halinde daha çok düşebilir.

%0,9**GSYİH
(2019-II)****%4,0****Enflasyon Oranı
Eylül 2019****%4,5****İşsizlik Oranı
Eylül 2019**

İMALAT PMI İNCELEMESİ

EYLÜL 2019

- İmalat PMI Endeksi'nde Eylül ayında gelişmekte olan ülkelerde artış kaydedildi. Brezilya liderliğini korudu.
- Euro Bölgesi ve Almanya en düşük değeri almayı sürdürdü. Özellikle Almanya'da son 10 yılın en düşük değerinin kaydedilmesi, resesyon işaretlerini güçlendirdi.
- Türkiye'de bir önceki aya göre artış kaydedildi ve endeks eşik değer olan 50,0'ye yükseldi.

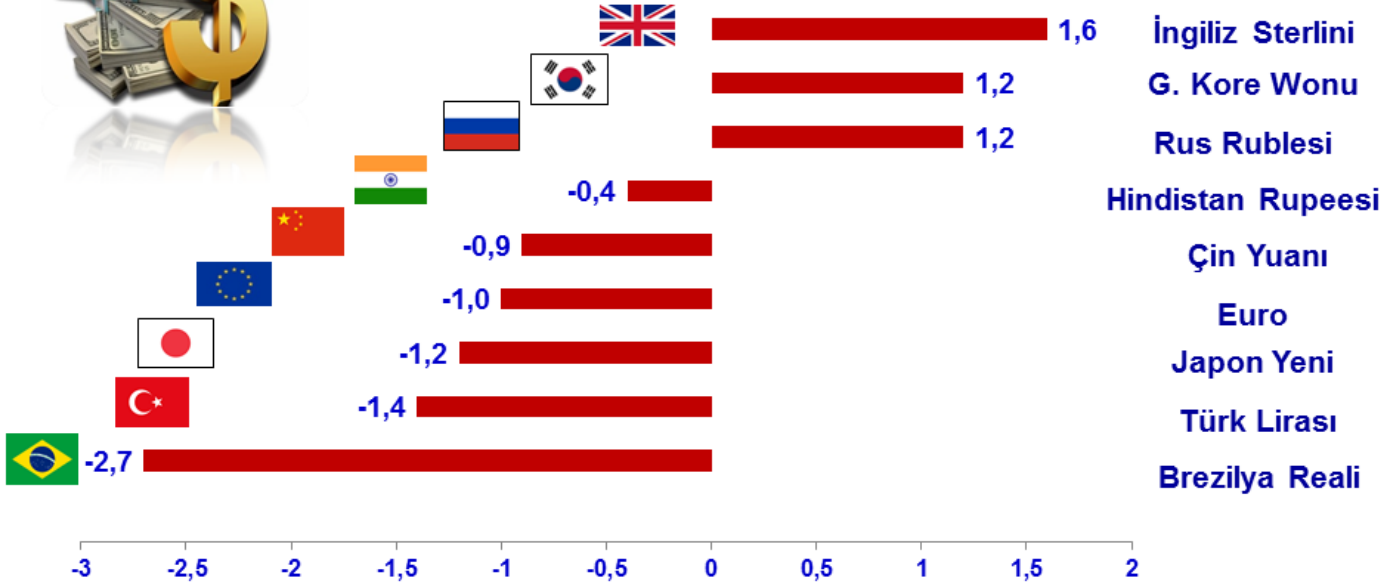

İmalat PMI (Purchasing Managers Index) : İmalat Sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi
Kaynak: Markit

DÖVİZ KURU İNCELEMESİ

EYLÜL 2019

- Eylül ayında, Brexit'e yönelik yumuşamanın ve iyimser beklentilerin etkisiyle Sterlin'de değer artışı dikkat çekti.
- Küresel belirsizliklerin etkisiyle, gelişmekte olan para birimleriyle birlikte, Japon Yeni ve Euro'da da değer kayıpları gözlemlendi.

*Bir önceki aya göre, ABD Dolar'ı karşısındaki % değişim oranlarıdır.

TEKNOLOJİ GÜNDEMİ

- Ticaret savaşlarının yarattığı sıkıntılara rağmen, Huawei'nin 5G teknolojisi, dünya üzerinde hızla yayılmaya devam ediyor. 2020 yılında bir numaralı gündem olması beklenen 5G teknolojilerinde yeni bir başarıya imza atan firma, internet hızını çok daha üst seviyelere çekmek için 400.000'den fazla 5G baz istasyonu kuracağını açıkladı.

- İngiltere'nin önde gelen start-up'larından olan Spacebit, Ay'a keşif aracı göndereceğini açıkladı. Ay ve uzay çalışmalarına özel şirketlerin ilgi göstermesi bakımından önem taşıyan söz konusu girişimin, ay ve uzay hakkında yeni bilgiler edinilmesini sağlayacak.

- Batarya teknolojilerindeki gelişmeler doğrultusunda, yenilenebilir enerji ve akıllı cihaz sektörü güçleniyor. Sektördeki son gelişme ise lityum iyon pil teknolojisinin enerji kapasitesinin 3 kat artması oldu. Lityum iyon pil teknolojisinin enerji kapasitesini 3 kat artmasıyla, özellikle taşınabilir akıllı cihaz sistemlerine büyük kolaylıklar getirmesi bekleniyor.
- ABD'li bilim insanları beyin damarlarındaki tıkanıklıkları açmak için özel bir robot üretti. Geliştirilen en ince robotlardan biri olan söz konusu teknoloji, beyin damarlarında iplik şeklinde ilerleyerek pek çok rahatsızlığın zamanında tespitini ve tedavisini sağlayacak.
- Yapay zekanın iş dünyasındaki kullanımı yaygınlaşıyor. İngiltere'deki iş görüşmelerinde ilk kez kullanılmaya başlayan yapay zeka, objektif ve gelişmiş analiz yöntemleriyle, şirketler için en iyi adayların bulunmasını sağlıyor.
- Uzaydaki ilk ticari otelin hayata geçirilmesi için çalışmalara başlandı. 400 kişinin konaklama kapasitesiyle inşa edilen ticari otelin 2025 yılında dünya yörüngesine oturtularak hizmete açılması bekleniyor. Otel, uzay turizmi açısından çok önemli bir gelişme olarak da değerlendiriliyor.
- Dünyanın en büyük prototip üç boyutlu yazıcısını kullanan bilim ekibi, dünyanın en büyük 3 boyutlu baskı teknesini inşa etti. Tekne, büyüklüğü sayesinde aynı zamanda dünyanın en büyük 3 boyutlu basılmış nesnesi unvanını da alırken, çalışmayı hayata geçiren ekip üç farklı ödülün sahibi oldu.

TÜRKİYE'DEKİ GÜNCEL EKONOMİK GELİŞMELER

ENFLASYON (EYLÜL 2019)

Enflasyon oranı; 2019 yılı Eylül ayında yıllık TÜFE'de %9,26, Yİ-ÜFE'de %2,45 oranında gerçekleşti. Bir önceki aya göre; TÜFE'de %0,99 oranında, Yİ-ÜFE'de %0,13 oranında artış yaşandı.

	TÜFE		Yİ-ÜFE		YD-ÜFE	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Yıllık (%)	24,52	9,26	46,15	2,45	75,04	-11,15
Yıllık Ort. (%)	13,75	18,27	21,36	26,44	31,44	23,17
Aylık (%)	6,30	0,99	10,88	0,13	10,14	0,82

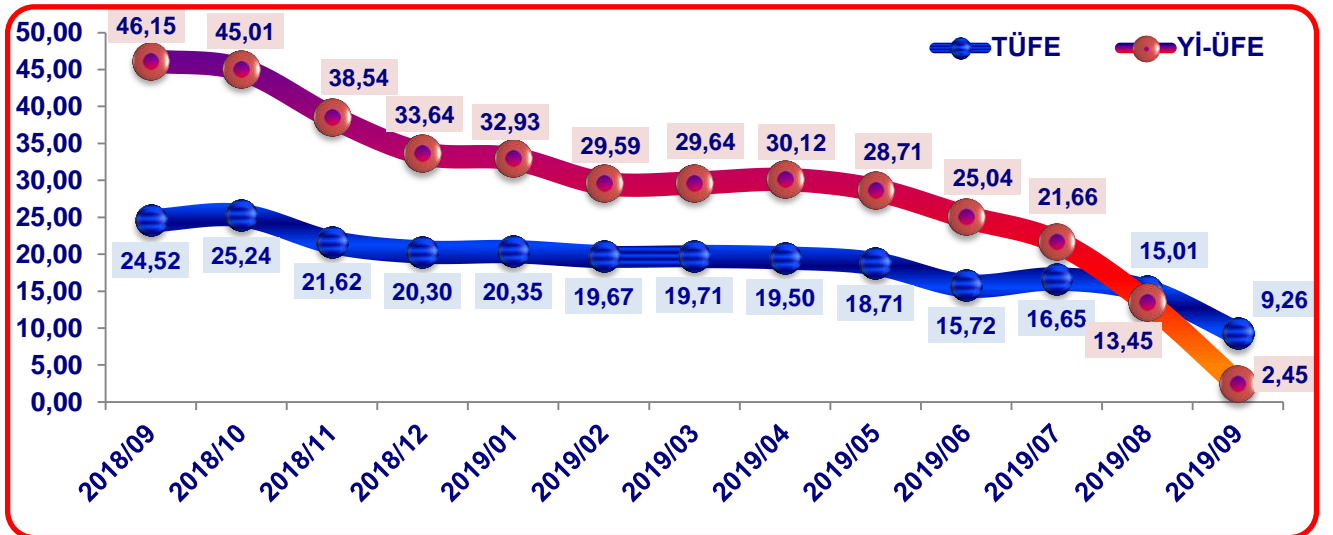
Kaynak: TÜİK

Yıllık en yüksek artış TÜFE'de %43,86 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda gerçekleşti. Ayrıca, TÜFE'de bir önceki yılın aynı ayına göre; sağlık %15,41, çeşitli mal ve hizmetler %14,98, lokanta ve oteller %14,87 ve eğitim %14,00 ile en çok artışın olduğu diğer gruplar olarak dikkat çekti.

İstatistiki bölgelere göre yapılan ayırmada; İzmir'de TÜFE, yıllık olarak %10,98 oranında, bir önceki aya göre %1,29 oranında arttı.

Yİ-ÜFE alt kalemleri bazında bir önceki aya göre; sanayinin dört sektöründen madencilik ve taşocakçılığı sektörü %0,86 oranında ve imalat sanayi sektörü %0,05 azalırken; elektrik, gaz üretim ve dağıtım sektörü %3,02 oranında ve su temini sektörü %0,23 oranında arttı. 2019 yılı Eylül ayında, yıllık bazda imalat sanayi %1,41 oranında artarken, bu ayda genel artışın altında kaldı.

Yıllık Değişim Oranları (%)

SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (AĞUSTOS 2019)

	Arındırılmamış		Takvim etkisinden Arındırılmış		Mevsim ve takvim etkisinden Arındırılmış	
	Endeks	Değişim Yıllık (%)	Endeks	Değişim Yıllık (%)	Endeks	Değişim Yıllık (%)
Toplam Sanayi	99,3	-1,5	109,5	-3,6	111,6	-2,8
Madencilik ve taşocakçılığı	110,1	-4,7	117,9	-6,0	112,1	-9,2
İmalat Sanayi	96,8	-0,9	107,5	-3,3	111,1	-2,7
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim Ürt. ve Dağıtım	127,1	-0,4	132,8	-0,4	118,3	0,9

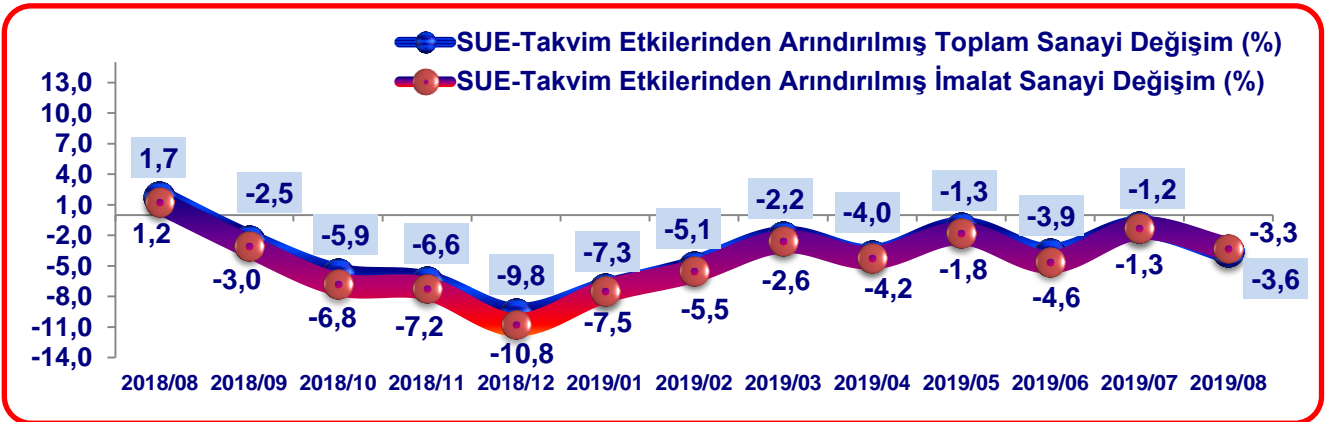
S

Sanayi üretiminde bir önceki yılın aynı ayına göre yıllık bazda, 2019 yılı Ağustos ayında arındırılmamış endeks %1,5 oranında ve takvim etkisinden arındırılmış endeks %3,6 oranında azaldı.

Takvim etkisinden arındırılmış verilerle sanayinin alt sektörlerine baktığımızda; 2019 yılı Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre, madencilik ve taşocakçılığı sektörü %6,0 oranında ve imalat sanayi sektörü %3,3 oranında ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü %0,4 oranında azaldı.

Ana sanayi gruplarından 2019 yılı Ağustos ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi'nde, bir önceki aya göre en fazla azalış; %8,2 ile yüksek teknolojlili ürünlerde gerçekleşti.

İmalat sanayinin alt sektörlerine baktığımızda; aynı dönemde en fazla azalış ise, %28,4 ile diğer ulaşım araçlarının imalatında gerçekleşti. Bu azalışı %14,5 ile tütün ürünleri imalatı, %8,8 ile temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı izledi. En fazla artış; %17,3 ile bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatında gerçekleşti. Ardından %12,9 ile kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması imalatı, %3,5 ile kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı geldi.

HANE HALKI İŞGÜCÜ VERİLERİ (TEMMUZ 2018-2019)

TOPLAM	
2018	2019

İşsizlik oranı; 15 ve üstü yaş grubunda 2019 yılı Temmuz ayında, geçen yılın aynı ayına göre, 3,1 puan artışla %13,9 oranında gerçekleşti. İstihdam edilen kişi sayısı 748 bin azalırken, işsiz sayısı 1 milyon 65 bin kişi arttı.

İşsizlik oranı; erkeklerde %12,5 ve kadınlarda %16,7 oranında kaydedildi. Tarım dışı işsizlik oranı %16,5, işsiz sayısı 4 milyon 596 bin kişi oldu. Genç nüfusta işsizlik oranı %27,1 seviyesine yükseldi.

15 yaş ve daha yukarı yaşta kişiler		
Nüfus (Bin kişi)	60.679	61.507
İşgücü (Bin kişi)	32.796	33.113
İstihdam (Bin kişi)	29.265	28.517
Tarım	5.774	5.644
Tarım dışı	23.491	22.873
İşsiz (Bin kişi)	3.531	4.596
İşgücüne dahil olmayanlar (Bin kişi)	27.883	28.394
İşgücüne katılma oranı (%)	54,0	53,8
İstihdam oranı (%)	48,2	46,4
İşsizlik oranı (%)	10,8	13,9
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,9	16,5
15-64 yaş grubu		
İşgücüne katılma oranı (%)	59,5	59,5
İstihdam oranı (%)	52,9	51,0
İşsizlik oranı (%)	11,0	14,2
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	13,0	16,6
Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı (%)	19,9	27,1
Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı (%)*	27,7	29,4

Kaynak: TÜİK- Mevsim etkilerinden arındırılmamış temel işgücü göstergeleri
*Çalışmayan, eğitim (örgün ve yaygın) görmeyen gençlerin, toplam genç nüfus içindeki oranıdır.

2019 yılı Temmuz ayında istihdam edilenlerin %19,8'i tarım, %19,6'sı sanayi, %5,5'i inşaat ve %55,1'i hizmetler sektöründe gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı ayına göre, en fazla istihdam kaybı inşaat sektöründe yaşanırken, tarım, sanayi ve hizmetler sektörleri de azalış gösterdi.

İSTİHDAMIN GELİŞİMİ (Bin kişi, 15+ yaş)

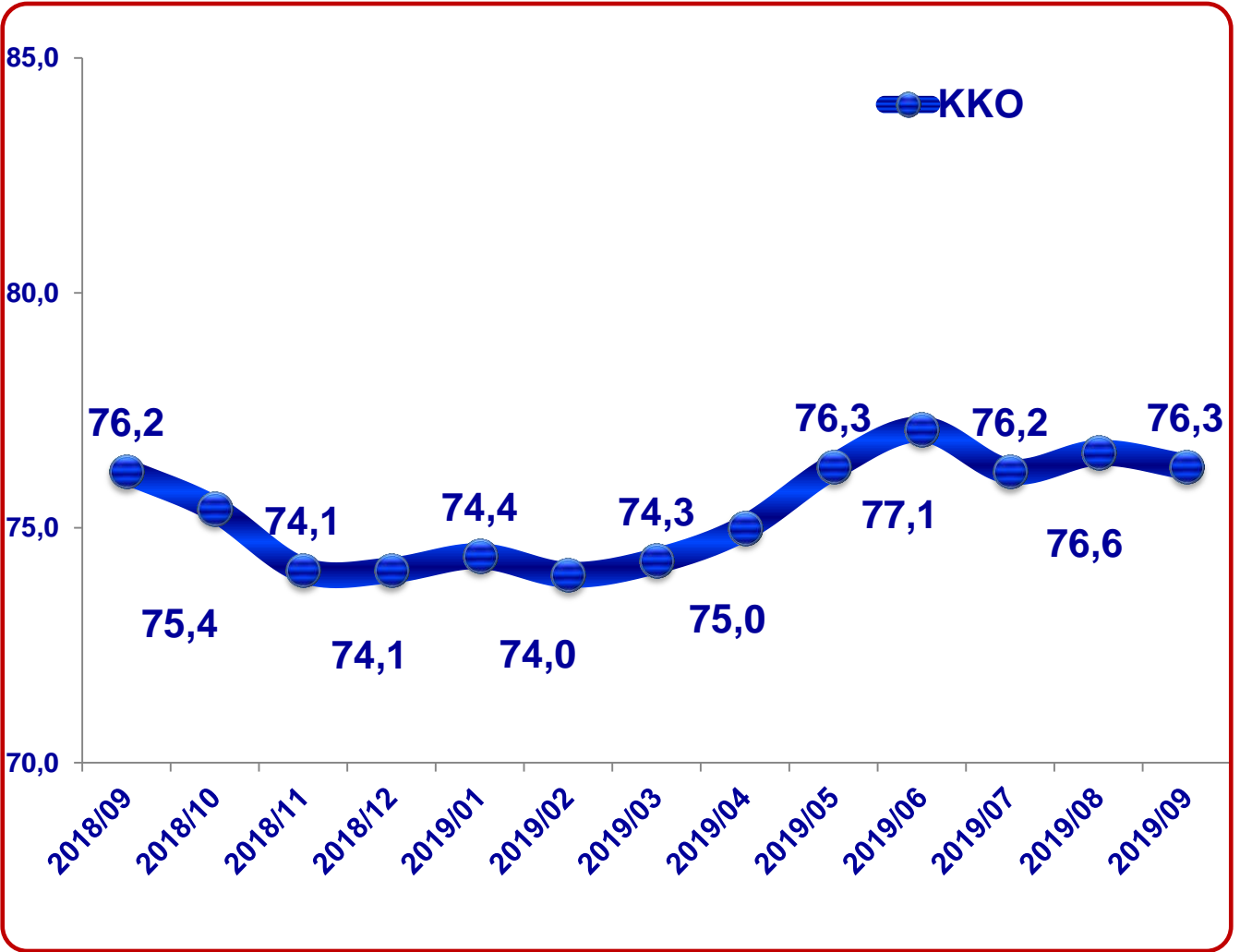
TEMMUZ 2019	İSTİHDAMIN GELİŞİMİ (Bin kişi, 15+ yaş)				TOPLAM
	SANAYİ	TARIM	İNŞAAT	HİZMETLER	
Erkek	4.259	3.088	1.501	10.621	19.470
Kadın	1.341	2.556	53	5.097	9.047
Toplam	5.600	5.644	1.555	15.718	28.517

Kaynak: TÜİK

KAPASİTE KULLANIM ORANI (EYLÜL 2019)

Kapasite Kullanımı; 2019 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre 0,3 puan azalarak %76,3 oranında gerçekleşti.

Giyim eşyalarının imalatı %85,3, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı %81, motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı %79,7 ve tekstil ürünleri imalatı %79,2 ile Eylül ayını en yüksek kapasiteyle kapatan sektörler oldu.

Kaynak: TCMB

**ÖDEMELER DENGESİ
(AĞUSTOS 2019)**

	Ağustos		Ocak-Ağustos		12 Aylık Kümülatif 2019
	2018	2019	2018	2019	
CARİ İŞLEMLER HESABI	2.050	2.604	-31.116	1.012	5.097
SERMAYE HESABI	22	9	62	29	29
FİNANS HESABI	6.841	1.813	-12.971	3.634	8.724
Doğrudan Yatırımlar (net)	-845	-825	-4.776	-4.566	-9.143
Portföy Yatırımlar (net)	2.286	1.337	2.711	-338	66
Diğer Yatırımlar (net)	13.475	1.047	2.504	4.318	10.548
Rezerv Varlıklar (net)	-8.075	254	-13.410	4.220	7.253
Net Hata ve Noksan	4.769	-800	18.083	2.593	3.598

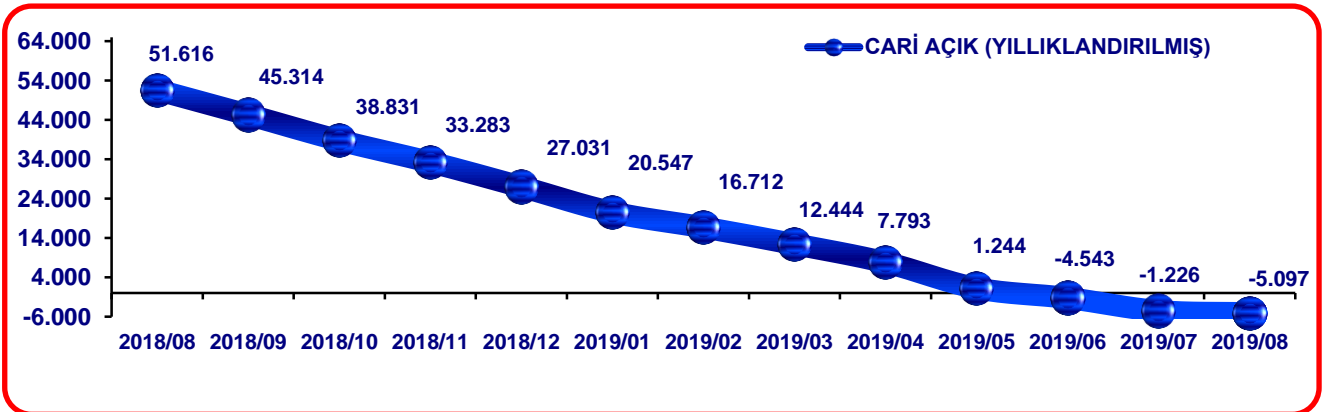
Cari işlemler açığı, 2019 yılı Ağustos ayında %27 oranında artarak piyasa beklentilerinin biraz altında 2,6 milyar Dolar gerçekleşti. Net seyahat gelirleri %22,2 oranında artarak 4,1 milyar Dolar ile yüksek bir seviyede gerçekleşerek cari dengeyi destekledi. 12 aylık kümülatifte cari açıktaki fazla 2019 yılı Ağustos ayında 5,1 milyar Dolar seviyesine ulaştı.

2019 yılı Ağustos ayında doğrudan yatırımlardaki sermaye girişi geçen yılın aynı ayına yakın olarak 825 milyon Dolar kaydedildi. 2019 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise, 4,6 milyar Dolar sermaye girişi oldu.

Portföy yatırımlarında 2019 yılı Ağustos ayında 1,3 milyar Dolar sermaye çıkışı yaşanırken; 2019 yılı Ocak-Ağustos döneminde 338 milyon Dolar ile sınırlı bir sermaye girişi gerçekleşti. Diğer yatırımlarda 2019 yılı Ağustos ayında 1 milyar Dolar, 2019 yılı Ocak-Ağustos döneminde 4,3 milyar Dolar sermaye çıkışı kaydedildi.

Rezerv varlıklar; 2019 yılı Ağustos ayında, 254 milyon Dolar artış gerçekleşirken; 2019 yılı Ocak-Ağustos döneminde 4,2 milyar Dolar giriş yaşandı. Yine bu ayda net hata ve noksan kaleminde 800 milyon Dolar sermaye çıkışı gerçekleşirken; 2019 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise, 2,6 milyar Dolar artış kaydedildi.

Önümüzdeki dönemlerde de dış ticaret açığındaki genişlemenin devam etmesi ve turizm gelirlerinin ivme kaybetmesiyle cari dengenin baskılanacağı tahmin edilmektedir. Bu bağlamda da cari dengenin fazla vermeye devam edeceği öngörülmektedir.

GÜVEN ENDEKSLERİ

Reel Kesim Güven Endeksi, 2019 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre, %3,6 azalarak 98,8 ile tekrar inişe geçti.

Tüketici Güven Endeksi, 2019 yılı Eylül ayında, bir önceki aya göre, %4,3 azalarak 55,8 ile yönünü aşağı çevirdi.

Tüketici güven endeksi ve mevsim etkilerinden arındırılmış reel kesim (imalat sanayi), hizmet, perakende ticaret ve inşaat sektörleri güven endekslerinin alt endekslerinin ağırlıklandırılarak birleştirilmesi ile oluşturulan Ekonomi Güven Endeksi, 2019 yılı Eylül ayında, bir önceki aya göre, %1,3 oranında azalışla 86 seviyesine geriledi.

	REEL KESİM	TÜKETİCİ	EKONOMİ
	GÜVEN ENDEKSİ	GÜVEN ENDEKSİ	GÜVEN ENDEKSİ
2018			
Eylül	89,6	59,9	78,1
Ekim	87,6	57,6	75,2
Kasım	92,8	60,0	80,6
Aralık	91,5	58,7	81,9
2018 Yıllık	101,4	67,0	91,7
2019			
Ocak	93,0	58,2	78,5
Şubat	97,2	57,8	79,4
Mart	102,1	59,4	81,9
Nisan	105,5	63,5	84,7
Mayıs	98,9	55,3	77,5
Haziran	102,5	57,6	83,4
Temmuz	98,3	56,5	80,7
Ağustos	102,5	58,3	87,1
Eylül	98,8	55,8	86,0

BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

Bütçe; 2018 yılı Ocak-Eylül döneminde 56,7 milyar TL, 2019 yılı Ocak-Eylül döneminde 85,8 milyar TL açık verdi. Aynı dönemde bütçe gelirleri %19,6 oranında artarak 653,8 milyar TL, bütçe giderleri ise %22,5 oranında artarak 739,6 milyar TL olarak kaydedildi. .

2019 yılı Ocak-Eylül döneminde vergi gelirleri; bir önceki yılın aynı ayına göre %5,6 oranında artarak 485,3 milyar TL seviyesine ulaştı. Faiz hariç giderler %21,2 oranında artarak 658,1 milyar TL olarak gerçekleşti. 2018 yılı Ocak-Eylül döneminde 3,7 milyar TL faiz dışı fazla verilmişken, bu yılın aynı döneminde 4,3 milyar TL faiz dışı açık verildi.

	Ocak-Eylül (Milyon TL)		Değişim Oranı (%)
	2018	2019	
Bütçe Giderleri	603.544	739.626	22,5
Faiz Hariç Giderler	543.125	658.139	21,2
Faiz Giderleri	60.419	81.488	34,9
Bütçe Gelirleri	546.818	653.808	19,6
Vergi Gelirleri	459.350	485.293	5,6
Bütçe Dengesi	-56.726	-85.818	-51,3
Faiz Dışı Denge	3.693	-4.331	-217,3

Kaynak: TCMB

DIŞ TİCARET VERİLERİ (OCAK-AĞUSTOS 2019)

Dış ticaret açığı; 2019 yılı Ağustos ayında 2018 yılının aynı ayına göre %1,2 artarak 2,5 milyar Dolara yükseldi. İhracat geçen yılın aynı ayına göre, %1,6 oranında artarak 12,5 milyar Dolar, ithalat da %1,5 oranında artarak 15 milyar Dolar seviyesinde gerçekleşti.

2018 yılı Ağustos ayında %45,4 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı, 2019 yılı Ağustos ayında %48,1'e yükseldi. 2019 yılı Ağustos ayında AB'ye yapılan ihracat %7,6 oranında artarak 6 milyar Dolar, ithalat da %5,4 oranında azalarak 4,7 milyar Dolar gerçekleşti.

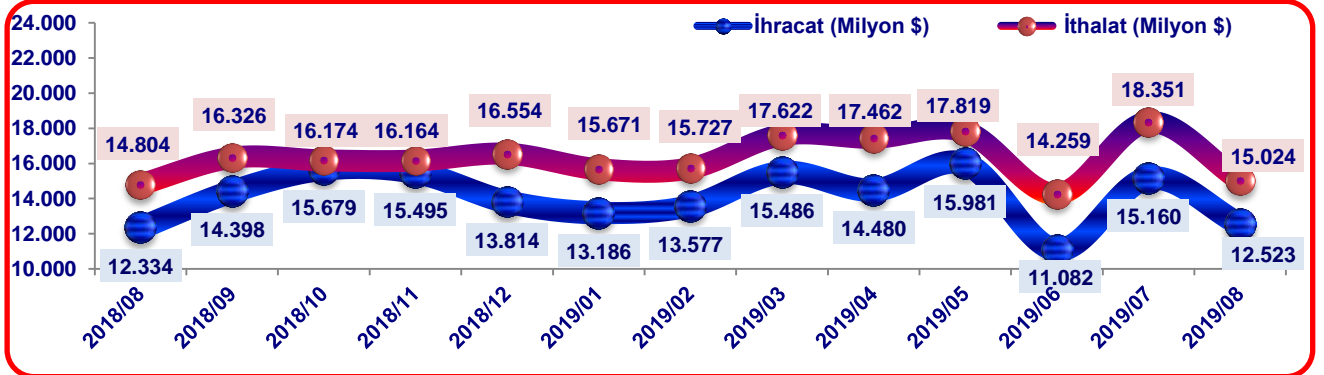
	İhracat (FOB)		İthalat (CIF)		Ara Malları İthalatı		Dış Ticaret Dengesi		İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	
Oca.-Ağu. 2018	108.544	5,1	157.828	5,9	119.982	9,0	-49.284	7,8	68,8
Oca.-Ağu. 2019	111.358	2,6	131.939	-16,4	103.537	-13,7	-20.581	-58,2	84,4
Ağustos 2018	12.332	-6,9	14.804	-22,7	11.606	-16,6	-2.472	-58,2	83,3
Ağustos 2019	12.523	1,6	15.024	1,5	11.917	2,7	-2.500	1,2	83,4

Kaynak: TÜİK

2019 yılı Ağustos ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, "motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı" (1.462 milyon \$) olurken; bu fasılı "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (1.215 milyon \$); "örme giyim eşyası ve aksesuarı" (737 milyon \$); "kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar" (734 milyon \$) ve "demir ve çelik" (730 milyon \$) izledi.

"Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar" (3.285 milyon); "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (1.496 milyon \$); "demir ve çelik" (1.242 milyon \$); "elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı" (1.029 milyon \$) ve "kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar" (967 milyon \$) ile en yüksek ithalat yapılan fasıllar oldu.

2019 yılı Ağustos ayında İzmir'in ihracatı 2018 yılı Ağustos ayına göre, %2,4 oranında artarak 815 milyon Dolar, ithalatı da %1,3 oranında azalarak 590 milyon Dolar olarak gerçekleşti. 2019 yılı Ağustos ayında Ege Bölgesi'nin ihracatı 2018 yılı Ağustos ayına göre, %0,3 oranında azalarak 1,35 milyar Dolar, ithalatı da %1 oranında azalarak 978 milyon Dolar olarak gerçekleşti.

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU: TÜRKİYE

BÜYÜME	2015	2016	2017	2018	2019/İ	2019/İİ
GSYH (Cari Fiyatlarla) (Milyon TL)	2.338.647	2.608.526	3.106.537	3.700.989	914.699	1.024.226
GSYH (Cari Fiyatlarla) (Milyon \$)	861.467	862.744	851.046	784.087	170.364	174.579
Büyüme Oranı (Zincirlenmiş Hacim End. göre) (%)	6,1	3,2	7,4	2,6	-2,6	-1,5
İmalat Sanayi (Zincirlenmiş Hacim End.) (%)	5,9	3,8	9,1	1,1	-4,7	-3,3
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	2014	2015	2016	2017	2018	Tem.19
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	25.933	26.621	27.205	28.189	28.738	28.517
İstihdam Oranı (%)	45,5	46,0	46,3	47,1	47,4	46,4
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	2.853	3.057	3.330	3.454	3.537	4.596
İşsizlik Oranı (%)	9,9	10,3	10,9	10,9	11,0	13,9
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	12,0	12,4	13,0	13,0	12,9	16,5
ENFLASYON (%)	2014	2015	2016	2017	2018	Eyl.19
Yİ-ÜFE (yıllık)	6,36	5,71	9,94	15,47	33,64	2,45
YD-ÜFE (yıllık)	2,63	10,9	17,73	19,75	33,45	-11,15
TÜFE (yıllık)	8,17	8,81	8,53	11,92	20,30	9,26
DIŞ TİCARET (Milyon \$)	2014	2015	2016	2017	2018	Oca.-Ağu.19
İhracat	157.610	143.889	142.544	157.020	168.023	111.358
İthalat	242.177	207.234	198.617	233.800	223.039	131.939
Dış Ticaret Dengesi	-84.567	-63.395	-56.073	-76.780	-55.016	-20.581
Cari İşlemler Dengesi	-43.597	-32.118	-32.615	-47.100	-27.813	1.012
TEŞVİKLİ YATIRIMLAR	2014	2015	2016	2017	2018	Oca.-Tem.19
Teşvikli Yatırımlar (Milyon TL)	69.292	100.870	183.650	164.698	164.698	66.988
Teşvikli Yatırımlar (Belge Adedi)	3.756	4.409	5.040	7.392	5.895	2.754
KURULAN-KAPANAN ŞİRKETLER (Adet)	2014	2015	2016	2017	2018	Oca.-Ağu.19
Kurulan Şirket Sayıları	126.635	114.691	106.447	118.021	121.460	68.063
Kapanan Şirket Sayıları	39.051	32.762	31.928	32.706	32.569	21.223
ULUSLARARASI DOĞRUDAN YABANCI SERMAYELİ YATIRIMLAR	2015	2016	2017	2018	Tem.19	Oca.-Tem.19
Şirket Sayısı (Adet)	5.556	5.568	6.374	9.336	-	-
Yatırım Tutarı (Milyon \$)	12.093	7.525	7.401	6.698	542	3.611
DÖVİZ POZİSYON AÇIĞI (Milyar \$)	2014	2015	2016	2017	2018	Tem.19
Reel Kesimin Döviz Pozisyon Açığı	-179,2	-189,7	-205,8	-212,1	-201,4	-183,1
BORÇLANMA (Milyar \$)	2014	2015	2016	2017	2018	2019/İİ
Dış Borç Stoku	405,3	399,7	408,7	454,3	444,9	446,9
Kamu	121,3	116,6	123,3	136,4	140,6	146,1
Özel	281,6	281,7	284,6	317,2	298,4	294,3
KREDİLER (Milyar \$)	2016	2017	2018	2019/İ	2019/İİ	Ağus. 19
Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Kredi Borcu	218,1	239,7	225,5	221,3	214,3	208,4
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (Yıllık Ortalama % Deg.) Takv. Etk. Arındırılmış	2014	2015	2016	2017	2018	Ağu. 19
Toplam Sanayi	5,7	5,8	3,4	8,9	1,8	-3,6
İmalat Sanayi	6,3	6,2	3,4	9,0	1,5	-3,3
KAPASİTE KULLANIMI (%)	2014	2015	2016	2017	2018	Eyl.19
Kapasite Kullanım Oranı	75,0	76,8	77,4	78,5	76,8	76,3
GÜVEN ENDEKSLERİ	2014	2015	2016	2017	2018	Eyl.19
Reel Kesim Güven Endeksi	104,6	103,5	105,2	104,9	101,4	98,9
Tüketici Güven Endeksi	72,5	66,7	69,3	68,6	67,0	55,8
Ekonomi Güven Endeksi	100,8	98,4	96,8	100,2	91,7	86,0
SANAYİ CİRO ENDEKSİ	2014	2015	2016	2017	2018	Ağu. 19
Sanayi Ciro Endeksi (Yıllık Ortalama Takv. Etk. Arındırılmış)	90,0	100,0	109,0	141,1	184,2	200,1
Elektrik Enerjisi	2014	2015	2016	2017	2018	Oca.-Tem.19
Elektrik Enerjisi Üretimi (Bin) (Mwh)	251.962	261.783	292.575	272.564	295.668	169.916
Elektrik Enerjisi Tüketimi (Bin) (Mwh)	257.220	265.724	212.329	225.714	233.610	132.227
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ (Milyon TL)	2014	2015	2016	2017	2018	Oca.-Eyl.19
Bütçe Dengesi	-23.370	-23.525	-29.258	-47.373	-72.615	-85.818
PROTESTOLU SENET	2014	2015	2016	2017	2018	Oca.-Ağu.19
Protesto Edilen Senet Sayısı (Bin Adet)	1.004	1.000	1.017	940	938	648
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	8.221	10.081	12.288	12.686	18.737	13.983
KARŞILIKSIZ ÇEK (Bin Adet)	2014	2015	2016	2017	2018	Oca.-Ağu.19
Karşılıksız işlemi yapılan Çek Adedi	674	776	778	435	589	406
Karşılıksız işlemi yapıldıktan sonra ödenen Çek Adedi	240	232	239	134	132	84
BORSA VE DÖVİZ	2014	2015	2016	2017	2018	Eyl.19
BIST 100 Endeksi	76.306	79.901	77.587	100.439	101.782	105.033
Dolar/TL	2,19	2,72	3,02	3,65	4,81	5,71

Kaynak: TÜİK, TCMB, RİSK MERKEZİ, BUMKO, T.C. TİCARET BAKANLIĞI, T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI, BORSA İSTANBUL, TOBB, TEİAŞ-EPDK

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU: İZMİR

NÜFUS-GÖÇ	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nüfus (Bin)	3.624	3.662	4.061	4.113	4.168	4.223	4.279	4.320	-
Nüfusun TR Nüfusu İçindeki Payı (%)	4,8	4,8	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	-
Nüfus Artış Hızı (%)	4,1	10,1	13,8	12,7	13,4	13,1	13,2	9,5	-
TR Nüfus Artış Hızı (%)	13,5	12,0	13,7	13,3	13,4	13,5	12,4	14,7	-
Net Göç Hızı (‰)	2,26	2,46	3,45	5,6	5,0	5,6	5,8	3,0	-
İSO 500 BÜYÜK İÇİNDEKİ ÜYE SAYISI	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	55	58	59	59	61	59	62	59	-
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	1.410	1.424	1.514	1.504	1.483	1.566	1.611	1.663	-
Sanayi İstihdamının Payı (%)	30,7	31,6	31,8	31,7	32,0	33,0	31,1	32,4	-
Kadın İstihdamı (Bin Kişi)	422	432	490	466	470	513	524	540	-
Kadın İstihdamının Oranı (%)	29,9	30,3	32,4	31,0	28,3	30,7	32,5	32,5	-
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	243	247	276	243	262	254	263	265	-
İşsizlik Oranı (%)	14,7	14,8	15,4	13,9	15,0	14,0	14,0	13,8	-
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	16,2	15,9	17,0	15,0	16,1	15,2	15,1	14,6	-
ENFLASYON (%)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019/9
TÜFE (yıllık)	10,15	6,03	7,94	8,54	9,83	8,93	13,1	20,4	10,9
DIŞ TİCARET (Milyon \$)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019/8
İhracat	8.072	8.659	9.484	9.624	8.308	8.370	9.256	10.238	6.644
İthalat	10.621	10.577	10.367	9.950	8.846	8.809	9.849	9.118	5.066
Dış Ticaret Dengesi	-2.550	-1.918	-883	-326	-538	-439	-593	1.120	1.578
İhracatçı Firma Sayısı (Adet)	4.107	4.269	4.438	4.226	4.529	4.600	4.875	5.092	-
İhracatın TR İhracatı İçindeki Payı (%)	6,0	5,7	6,1	6,1	5,8	5,9	5,9	6,1	6,0
KAPASİTE KULLANIMI (%)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/IV	2019/II
Kapasite Kullanım Oranı	70	63	60	55	64	63	67	61	59
PROTESTOLU SENETLER	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019/8
Protesto Edilen Senet Sayısı (Adet)	31.131	38.952	43.347	43.406	44.232	47.497	45.646	46.690	35.079
Protesto Edilen Senetlerin TR İçindeki Payı (%)	3,4	3,6	4,0	4,3	4,4	4,7	4,9	5,0	5,4
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	245	367	463	510	571	775	740	985	782
TEŞVİKLİ YATIRIMLAR	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019/7
Belge Adedi	188	209	215	186	208	230	431	326	136
Yatırım (Milyon TL)	2.443	9.042	1.655	4.016	3.145	1.810	7.569	13.120	2.665
Teşvikli Sabit Yatırımların TR İçindeki Payı (%)	4,55	15,66	1,76	6,5	3,1	1,9	4,3	8,3	4,0
Bölgesel Yatırımların TR İçindeki Payı (%)	3,2	2,8	2,2	5,2	4,9	1,9	10,0	5,9	4,5
ENERJİ TÜKETİMİ	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019/7
Doğalgaz Tük. (Milyon stdm ³)	2.736	2.704	2.739	2.327	3.214	4.299	4.508	4.336	2.635
MALI / FINANS	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019/9
Bütçe Gelir/Gider	4,05	4,34	4,36	4,20	4,28	4,2	4,5	4,6	4,4
Vergi Gelirlerinin TR İçindeki Payı (%)	10,86	11,77	11,14	10,54	11,1	11,4	11,8	12,0	12,9
Mevduatın Krediyeye Dönüşüm Oranı (%)*	102,5	110,2	123,9	122,2	120,6	111,5	121,4	110,5	107,5
Toplam Mevduatların TR İçindeki Oranı (%)*	5,8	5,7	5,5	5,2	5,6	5,7	5,7	5,8	5,8
Toplam Kredilerin TR İçindeki Oranı (%)*	6,1	5,9	6,0	5,2	5,2	4,9	5,2	5,0	5,0
KAMU YATIRIM TAHSİS PAYI (%)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	1,67	1,59	2,29	2,62	2,63	2,30	2,9	1,9	-
KURULAN-KAPANAN ŞİRKETLER	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019/8
Kurulan Şirket Sayısı	3.277	2.112	2.928	3.414	4.027	3.962	4.627	4.977	3.070
Kurulan Şirketlerin TR İçindeki Payı (%)	6,1	5,7	6,0	5,9	6,0	6,2	6,3	5,8	5,9
Kapanan Şirket Sayısı	943	1.094	1.095	991	740	644	832	799	464
Kapanan Şirketlerin TR İçindeki Payı (%)	7,2	7,7	7,0	7,1	6,1	5,8	6,2	6,4	6,1
YABANCI SERMAYELİ FİRMALAR	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/11	2019/1
Yabancı Sermayeli Firma Sayısı	1.682	1.800	1.944	2.100	2.239	2.422	2.568	2.646	-
Yabancı Serm. Firmaların TR İçindeki Payı (%)	5,7	5,5	5,3	5,1	4,8	4,6	4,4	4,0	-
MARKA-PATENT SAYISI	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019/8
Marka Tescil Sayısı (Adet)**	2.146	3.234	4.096	4.366	4.323	5.928	5.398	5.460	4.468
Marka Tescil Sayısının TR İçindeki Payı (%)	6,0	6,2	6,0	6,0	6,2	7,1	6,9	6,7	6,3
Patent Tescil Sayısı (Adet)**	31	42	59	55	86	96	77	135	216
Patent Tescil Sayısının TR İçindeki Payı (%)	3,7	4,1	4,7	4,2	5,0	5,4	3,9	4,8	5,8
TURİZM	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019/8
Yabancı Turist Sayısı (Bin Kişi)	1.370	1.368	1.407	1.294	1.201	672	762	946	866
Yabancı Turist Sayısının TR İçindeki Payı (%)	4,4	4,4	4,2	3,6	3,3	2,5	2,4	2,4	2,8
TARIMSAL ÜRETİM	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bitkisel Üretim Değeri (Milyon TL)	3.648	4.100	3.652	5.024	5.940	7.508	7.598	8.103	-
Bitkisel Üretim TR İçindeki Payı (%)	4,1	4,7	3,9	5,1	5,0	6,4	5,7	5,1	-
İŞ KAZALARI	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019/8
İş Kazasında Ölenlerin TR İçindeki Payı (%)	7,5	5,6	6,0	2,6	5,1	3,7	4,7	3,4	4,1
MOTORLU KARA TAŞITLARI	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019/8
Motorlu Kara Taşıtlarının TR İçindeki Payı (%)	6,3	6,2	6,1	6,1	6,0	6,0	6,0	6,1	6,1

Kaynak: TÜİK, TCMB, RİSK MERKEZİ, BUMKO, T.C. EKONOMİ BAKANLIĞI, TOBB, T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, İSO

*Çeyreklik açıklanmakta olup, II. Çeyrek verileridir.

** Aylık veriler, başvuru verileridir.

ÜLKE İNCELEMELERİ 46

HOLLANDA

Ekonomik Yapı

Hollanda, küçük yüzölçümüne rağmen, yakaladığı başarılarla **dünyanın en büyük ekonomilerinden ve en kalkınmış ülkelerinden biri** haline gelmiştir. Eğitimden, bilime, ekonomiye ve daha pek çok farklı sektöre uzanan bu başarılar, “**Hollanda Mucizesi**” olarak anılıp, tüm dünyaya örnek olmuştur.

Hollanda'nın bu başarısı, II. Dünya Savaşı'ndan sonra **sistemli bir biçimde büyüme ve kalkınma politikalarına odaklanmasına** dayanmaktadır. 1945'te Jan Tinbergen tarafından kurulan ve kendisine Nobel Ödülü getiren “**Hollanda Merkezi Planlama Bürosu**”, ekonomik sistemin hem kurumsal ve bürokratik hem de sosyal yönden yeniden inşasına odaklanmıştır. Akademisyenleri ve iş insanlarını bir araya getiren Planlama Bürosu, cari konjonktürel gelişmeleri baz alarak ekonomi ve kalkınma politikaları için strateji geliştirmektedir.

1980'lerde devletin ekonomideki rolünü belirgin bir biçimde azaltmaya ve serbest piyasa ekonomisini geliştirmeye odaklanan Hollanda, “**Polder Model**” olarak adlandırılan ekonomik ve sosyal politikaları belirlemede, işveren dernekleri ve ticaret birlikleri ile yakın işbirliği içerisinde çalışma sistemini yaygınlaştırmıştır. Söz konusu model 90'larda daha da yaygınlaştırılırken, 1995'de **teknolojinin iş dünyasının temel gelişim dinamiği olması hedefiyle, büyük kuruluşlara vergi avantajları sağlayan dört yıllık bir plan** uygulamaya koyulmuştur. Söz konusu plan dahilinde özel sektör, **yüksek teknoloji ve katma değerli ürünler ile üniversite-sanayi işbirliği odağında** yön bulmuş ve ekonomik büyüme belirgin bir şekilde artırmıştır.

Tarım sektörü, Hollanda Mucizesi'nin kilit taşlarından biridir ve ulusal yönden olduğu kadar uluslararası marka değerine de haizdir.

Çevreyle uyumlu, sağlıklı ve güvenli üretim prensipleri üzerine inşa edilen tarım sektörü, ülke ihracatının da temel besleyicilerinden biridir. Öyle ki; sektörde elde edilen başarılar **Hollanda'nın ABD'den sonra dünyanın ikinci büyük tarım ihracatçısı** olmasını sağlamıştır. Ülkeyi küresel liderliğe taşıyan tarım sektörünün başını çiçek ve çiçek ürünleri, süt ve süt ürünleri, hayvancılık ve et ürünleri çekmektedir.

Sanayi sektörü **AB genelinde oldukça gelişmiş durumdadır ve imal edilen ürünlerin rekabet gücü yüksektir**. Kimya sanayi, metalurji, metal işleme, otomotiv ve elektrik-elektronik ürünleri sektörleri öne çıkmaktadır. Ekonomide **en büyük sektör ise hizmetlerdir**. Özellikle gelişmiş bankacılık, sigortacılık ve finans sistemi hizmetler sektörünün temel dinamiklerindedir.

Ekonomik büyüme, **büyük ölçüde dış ticaret faaliyetlerine dayandığından**, özellikle ihracat faaliyetleri büyük önem taşımaktadır. Önemli bir kısmı **re-eksporttan** oluşan sektörde, dış ticaret fazlası verilmektedir. Temel ihracat kalemleri; petrol yağları, elektrikli cihazlar, bilgi işlem makineleri ve ilaçlar şeklindedir. İthalat ürünleri de benzer bir yapıya sahiptir ve ham petrol, elektronik ürünler, bilgi işlem makineleri ve otomobillerden oluşmaktadır.

İş Yapma Kolaylığı Endeksi'nde 36./190 sırada yer alan Hollanda, uluslararası doğrudan yabancı yatırım açısından dünyanın en önemli ülkelerinden biridir. **Doğrudan yabancı yatırım çeken ülkeler arasında dünyada ilk sıralarda yer almasıyla birlikte, dünyanın en çok doğrudan yabancı yatırım ihraç eden ülkelerinden biri olması**, Hollanda'nın uluslararası başarısına bir başka örnektir. Stratejik coğrafi konumu, diğer büyük Avrupa pazarları için bir köprü niteliğinde olması, istikrarlı siyasi ortamı, gelişmiş iletişim ve ulaşım altyapısı ve genç ve nitelikli işgücü yapısı, yatırımları cazip kılan özelliklerdir.

Türkiye-Hollanda İlişkileri

Temeli 17. yüzyıla kadar uzanan Türkiye-Hollanda ilişkileri, Cumhuriyetimizin kurulması akabinde **1924'de imzalanan Dostluk Anlaşması** ile politik ve ekonomik açıdan geniş bir aşamaya taşınmıştır. 2008'de iki ülke arasında "**Türkiye-Hollanda İlişkilerinin Güçlendirilmesi ve Türkiye-Hollanda Konferansı Kurulmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası**" imzalanmasıyla, dönüşümlü olarak konferanslar düzenlenmeye başlanmıştır. 2012'de diplomatik ilişkilerin tesisinin 400. yıldönümü kutlanması ve dönemsel olarak yaşanan gerginliklerin kısa sürede aşılması yönünde çaba gösterilmesi, ikili ilişkilerin güçlü bağlarla inşa edildiğini gösteren bir diğer detaydır.

Diplomatik ve ekonomik ilişkilerin tarih boyunca güçlü bir seyir izlemesi doğrultusunda, **ikili ticaret de güçlü bir hacme** sahiptir. Ülkemiz açısından, **Hollanda'nın en büyük ticaret ortaklarımızdan biri olması**, ikili ilişkilerin önemini somut bir şekilde ortaya koymaktadır. Türkiye'nin Hollanda'ya ihracatında temel kalemler; motorlu taşıtlar, otomobiller, vagonlar, yarış arabaları ve tekstil ürünleri iken; ithalattaki temel kalemler ise demir çelik ürünleri, atık ve hurdalar, motorlu taşıtlar, petrol yağları ve minerallerden elde edilen yağlar şeklindedir.

2002-2019 Haziran döneminde **ülkemize yapılan doğrudan yabancı yatırımda Avrupa ülkeleri arasında Hollanda'nın birinci sırada yer alması**, ikili ilişkilerin yatırımlar açısından da oldukça önemli bir düzeyde olduğunu göstermektedir. Ülkemizde çok sayıda Hollanda menşei firma, hemen her sektörde faaliyet göstermektedir. Benzer şekilde, Hollanda da Türkiye'den gelen yatırımlara çok önem vermektedir ve **Hollanda'da Türk iş insanları tarafından kurulan binlerce firma** bulunmaktadır.

Kurumlar vergisinin AB ortalamasından daha düşük olması başta olmak üzere vergi ve diğer çeşitli alanlarda sağlanan teşvikler, yatırımları cazip kılmaktadır. Yatırımda temel sektörler olarak ise **sağlık ve medikal, gıda, agro tarım, kimya, enerji, hava-uzay ve bilgi işlem teknolojileri** olarak belirlenmiştir. Yatırımlar ve yatırım fırsatları ile ilgili detaylı bilgilere Hollanda **Yabancı Yatırım Ajansı'ndan** erişilebilmektedir. (<https://investinholland.com/>)

HOLLANDA ÜLKE PROFİLİ (2018)

Nüfus (Milyon Kişi)	17,2
Nüfus Artış Hızı (%)	0,6
GSYİH (Milyar Dolar)	914
GSYİH (%)	2,6
Kişi Başı GSYİH (Dolar)	53.024
Enflasyon Oranı (%)	1,8
İşsizlik Oranı (%)	3,8
İhracat (Milyar Dolar)-2018	586
İhracatta ilk 5 Ülke-2018	Almanya, Belçika, İngiltere, Fransa, ABD
Temel İhracat Ürünleri-2018	Mineral yakıtlar, Makinalar, Eczacılık ürünleri, Motorlu taşıtlar
İthalat (Milyar Dolar)-2018	521
İthalatta ilk 5 Ülke-2018	Almanya, Belçika, Çin, ABD, İngiltere
Temel İthalat Ürünleri-2018	Mineral yakıtlar, Makinalar, Motorlu taşıtlar, Eczacılık ürünleri
Cari Denge (%; GSYİH)	10,9
İmalat Sanayi (%; GSYİH)	11,0
Tarım (%; GSYİH)	1,8
Sanayi (%; GSYİH)	17,4
Hizmetler (%; GSYİH)	70,3

Kaynak: IMF, Dünya Bankası

HOLLANDA KÜRESEL DIŞ TİCARET PROFİLİ (2018)

İHRACAT ÜRÜNLERİ	(Milyar \$)	İTHALAT ÜRÜNLERİ	(Milyar \$)
Mineral yakıtlar ve yağlar	80,8	Mineral yakıtlar ve yağlar	94,1
Nükleer reaktörler, kazanlar, makinalar	75,9	Elektrikli makina ve cihazlar	66,5
Elektrikli makina ve cihazlar	58,8	Nükleer reaktörler, kazanlar, makinalar	62,6
Optik alet ve cihazlar	32,3	Motorlu kara taşıtları	29,6
Eczacılık ürünleri	28,5	Optik alet ve cihazlar	25,4
Motorlu kara taşıtları	26,3	Eczacılık ürünleri	16,6
Plastikler ve mamulleri	26,1	Plastikler ve mamulleri	16,1
Organik kimyasal ürünler	21,2	Organik kimyasal ürünler	14,6
Demir ve çelik	13,9	Demir ve çelik	10,9
Muhtelif kimyasal maddeler	11,8	Muhtelif kimyasal maddeler	8,9

Kaynak: Trademap (İlk 10 ürünü yansıtmaktadır.)

TÜRKİYE – HOLLANDA TİCARET PROFİLİ (2018)

Fasıl Adı	Türkiye'nin Hollanda'ya İhracatı (Milyon \$)	Fasıl Adı	Türkiye'nin Hollanda'dan İthalatı (Milyon \$)
Giyim eşyası (kürk hariç)	720	Atık ve hurdalar	834
Motorlu kara taşıtları ve motorları	665	Ana kimyasal maddeler	737
Demir-çelik ana sanayi	338	Diğer kimyasal ürünler	287
Et, balık, sebze, meyve, katı ve sıvı yağlar	317	Demir-çelik ana sanayi	216
Trikotaj (örme) ürünleri	230	Diğer gıda maddeleri	215
GENEL TOPLAM	4.760	GENEL TOPLAM	3.305

Kaynak: TÜİK

EBSO ARAŞTIRMA

Hazırlayanlar

Aslıhan GÜL

Türker ADAKALE

Kontrol Eden

Özdem EKİNCİ

İletişim: arastirma@ebso.org.tr

Aylık Ekonomi Bültenlerinin tamamına, <http://www.ebso.org.tr/tr/dosyalar/yayinlar/aylik-ekonomik-bulten> adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Odamız tarafından kamuya açık uluslararası ve ulusal ölçekli kaynaklardan elde edilen bilgiler ve veriler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmaktadır.

Raporda yer alan metinler ve veriler sadece bilgilendirme amaçlıdır. Hazırlanan bu raporda Ege Bölgesi Sanayi Odası hiçbir şekilde yatırım ve alım-satım hususlarında tavsiyede bulunma amacı gütmemektedir.

Rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Ege Bölgesi Sanayi Odası hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın telif hakkı olup, Odamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz.

Tüm haklarımız saklıdır.

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
AEGEAN REGION CHAMBER OF INDUSTRY